

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 1070 sahifa,
16-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaiyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinovna	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Вахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanalievna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarning psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarning kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korreksiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasaxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini.....	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlilik misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari.....	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari.....	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni.....	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства.....	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari.....	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida.....	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida.....	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari.....	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

MUNDARIJA	CONTENTS	СОДЕРЖАНИЕ
	Hadassah hospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston hospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati 357 <i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxonovna</i>	
	Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi..... 361 <i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
	Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari 364 <i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>	
	Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi 367 <i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>	
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari 370 <i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>	
	Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi 373 <i>Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>	
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi..... 377 <i>Kozimova Sadoqat</i>	
	Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari 380 <i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
	Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar 383 <i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>	
	Bo'lajak mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni 386 <i>Nurulloyev Firuz No'monjonovich</i>	
	Talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida)..... 390 <i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>	
	Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish 393 <i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>	
	Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni 398 <i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>	
	Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish 402 <i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>	
	Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarning og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish 406 <i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
	Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов. 409 <i>Гуламов Жасур Баходирович</i>	
	Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций среднего воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии 413 <i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>	
	Produktiv nutq ko'nikmalari orqali nutq aktlarini o'qitish samaradorligi..... 421 <i>Sadikov Erkin Tursunovich</i>	
	Проблемы формирования письменной коммуникативной компетенции у студентов выпускных курсов высших учебных заведений 424 <i>Раджабова Зебинисо Анваровна</i>	
	Pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish – pedagogik innovatsiya 427 <i>M.U. Raxmanova</i>	

Muammoli o'qitish asosida kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	431
<i>Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna</i>	
9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarni korreksion yondashuv bilan boshqarish	435
<i>Qulmatov Sindorqul Ibragimovich, Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli mediakompetentlikni rivojlantirish	439
<i>Mo'minova Madina, Mamasodiqova Saida</i>	
Разработка приложения для визуализации и анализа решения задач линейного программирования.....	442
<i>Маматов Ислонбек Ильесович, Буронова Муниса Баходировна</i>	
Mustaqil ta'lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish tashkiliy-metodik muammo sifatida	448
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda axloqiy tarbiyani baholash va "tarbiya kundaligi"ni joriy etish metodikasi.....	451
<i>Norimboyeva Sarvinoz Abror qizi, Norimboyeva Sarvinoz Abror qizi</i>	
Talabalarda vatanparvarlik fazilatlarini rivojlantirishning nazariy-pedagogik va didaktik asoslari.....	456
<i>Xaydaraliyev Xurshid Xamidullayevich</i>	
Zamonaviy yosh oilalarda gender munosabatining o'rganilganlik holati	462
<i>Abduqayumova Gulnoza Karimjon qizi</i>	
Arifmetik progressiyani o'qitishda "progressiya konstruktori" amaliy-tadqiqot metodining samaradorligi....	466
<i>Abdurahmonova Zamira Raxmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning mazmuni.....	471
<i>Ashurova To'lg'anoy Ergashevna</i>	
Onlayn shaxmat platformalarining boshlang'ich sinf o'quvchilari tafakkuriga ta'siri	475
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	
Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish.....	480
<i>Kadirkulov Dilmurod Alimahamedovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda muloqot madaniyatini shakllantirish mezonlari.....	485
<i>Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna</i>	
Communicative Language Teaching in Modern Classrooms: Strengths, Limitations, and Pedagogical Implications	490
<i>Mirzaliyeva Sarvinoz</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasasi talabalarining fizikadan metodik faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirish	493
<i>Murtazayev Zohid Murtazayevich</i>	
Zo'ravonlikning inson ruhiyatiga salbiy ta'siri va oqibatlari	497
<i>Mutabarxon Maxsudova</i>	
STEM ta'limi sharoitida o'quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishning transdisiplinar metodik modeli	501
<i>Normuxamedov Zarif</i>	
Jadidchilar asarlarida boshlang'ich ta'limga oid pedagogik qarashlarning nazariy asoslari	507
<i>Sariboyeva Aziza G'apur qizi</i>	
Pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo'yicha qarashlar va amaliyotdagi innovatsion loyihalar tahlili.....	510
<i>To'raqulova Feruza Jobir qizi</i>	
Yosh qizlarda shaxsiy mustaqillik va oilaviy mas'uliyat muvozanati	514
<i>To'xtamatova Nargiza, Boltaboyeva Marg'uba</i>	
Individual dars mashg'ulotlari orqali boksning faolligini aniqlash xususiyatlari	517
<i>Usmonov Mansur Qurbonmurotovich</i>	
Преимущества и недостатки использования виртуальных лабораторных работ по физике	522
<i>Тилова Турдихол Баратовна</i>	
Neyrolingvistik dasturlashning (NLD) nazariy va amaliy jihatlari	529
<i>Xolikova Dilobarxon Maxsitovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Tabiiy fanlar darslarini o'qitishda muammoli texnologiyalardan foydalanish usullari	533
<i>Ochilova O'g'iloy Mardon qizi</i>	
Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Parems in English, Uzbek, and Russian Languages.....	537
<i>Jumanova Sabrina Vaydullo kizi</i>	
Kurash mashg'ulotlarida raqamli texnologiyalar qo'llanilishi.....	542
<i>Melikuziyev Azizjon Adaxamjon o'g'li</i>	
O'spirinlarda kasbiy tanlov noaniqligi sharoitida mustaqil qarorlarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	546
<i>Karimova Gulxumor Shodi qizi</i>	
ChatGPT kabi til modellarining ta'lim va fan sohasiga ta'siri	550
<i>Djabbarova Xabiba Kuvandikovna</i>	
Biologiya ta'limida qo'llaniladigan masala va mashqlarning turlari, mazmuni va kreativlikni rivojlantirishdagi o'rni	554
<i>Yusupova Lobar Nizomjon qizi, Raxmatov Uchkun Ergashevich</i>	
Сравнительный анализ русской и узбекской концептосфер в контексте преподавания РКИ.....	560
<i>Рустамова Феруза Махмуджановна</i>	
Professional ta'lim muassasalari o'quvchilarining kasbiy madaniyatini kompetensiyaviy yondashuv asosida rivojlantirish texnologiyalari	565
<i>Imomov Musurmon Pirnazarovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda aksiologik qadriyatlar va raqamli kompetensiyalarni uyg'un rivojlantirish metodikasi.....	572
<i>Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy ijodkorligini rivojlantirishda klaster integratsiyasi va refleksiv yondashuvning o'rni	576
<i>Shabbazova Nodira Xamzayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida immersiv texnologiyalar imkoniyatlaridan foydalanish	579
<i>Axmedova Dilnoza Baxtiyor qizi</i>	
Tasviriy san'at ta'limida kompozitsiya o'qitishning takomillashtirilgan metodik tizimi.....	581
<i>Karshiboyeva Dilafuz Boxodirovna</i>	
Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda refleksiv topshiriqlarning o'rni .	584
<i>Altibayeva Malika Kuvandikovna</i>	
STEAM yondashuvi asosida rivojlantiruvchi markazlarning samaradorligini oshirish yo'nalishlari.....	587
<i>O'rinova Feruza O'ljayevna, To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna</i>	
Aholi o'rtasida ommaviy sportni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	591
<i>Davulov Ozodbek Qalandarovich</i>	
Tasavvufda ma'naviy tarbiya tushunchasi va uning nazariy-metodologik asoslari.....	595
<i>Satimova Sevinch Sardorbekovna</i>	
Teaching Literary and Non-Literary Forms of Speech to Young Learners.....	600
<i>Nargiza Tulyaganova</i>	
Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirishning metod va mexanizmlari	604
<i>Aziboyev Shuhrat Olimovich</i>	
Cerebral falajli bolalarda sensor, diqqat va motor funksiyalar integratsiyasining faktorli tahlili	608
<i>Karimberdiyev Azamat Axmadjon o'g'li</i>	
O'smirlik davrida emotsional intellektni namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	614
<i>Djumabaeva Manzura Bagibekovna, Zoirova Laylo Alisher qizi, Umirboyeva Zaxro Dilmurod qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim modellari mohiyati va ularning pedagogik tizimdagi o'rni (4K, 5E, 5I modellari misolida).....	617
<i>Raxmatov Uchkun Ergashevich, Qodirova Marjona Azamat qizi</i>	
Ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashda o'quv dasturlarini loyihalash tamoyillari	624
<i>Diyarova Shaxloxon Rovshan qizi</i>	

Interfaol ta'lim metodlari asosida o'qituvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi: tajriba-sinov natijalari tahlili	628
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Raqamli muhitda maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining qo'shimcha ta'limini tashkil etish: tadqiqotlar sharhi	633
<i>Amanova Dilorom Faxritdin qizi</i>	
Kognitiv tilshunoslikda skript atamasi va uning voqelanish mexanizmlari	637
<i>Fayzullayev Shohrux</i>	
The Concept of Blended Learning and its Role in the Modern Educational Paradigm	641
<i>Fozilova Maxina Adashevna</i>	
Finlyandiya boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematika fanini o'qitish metodikasi	645
<i>G'aybulloyeva Yulduz Mexriddinovna</i>	
Xalq hunarmandchiligi bo'yicha o'quvchilarning kreativ qobiliyatini rivojlantirish	651
<i>Isoqov Shohruh Turabek o'g'li</i>	
Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremias in English, Uzbek, and Russian Languages	654
<i>Jumanova Sabrina Vaydullo kizi</i>	
Internet-risk profilaktikasining bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashdagi o'rni	659
<i>Mamatxanova Nargiza Toxirovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	663
<i>N. Sh. Abdullayeva, F. R.Valiyeva, S. S. Raximova</i>	
Musiqiy-ritmik harakatlarning asosiy komponentlari va ularni rivojlantirishda SI imkoniyatlari	667
<i>O. A. Shodiyeva</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimi asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik xususiyatlari ..	672
<i>Y. R. Azzamov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integratsion yondashuv asosida bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning pedagogik asoslari	676
<i>Yakubova Zilola Zikirovna</i>	
Aksiologik yondashuv asosida talabalarda mas'uliyatni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	679
<i>Teshayeva Dilnoza Chori qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyat turlari asosida estetik tarbiyalash masalalari.	684
<i>Yuldasheva Dilshoda To'lqinovna</i>	
Профессиональная рефлексия как фактор развития научного интеллекта будущего педагога в системе педагогического образования	688
<i>Анварова Хуснора, Isoxоnova Aziza</i>	
Толерантность в мультикультурном обществе	692
<i>Бекбосынова З. К.</i>	
Методика работы над ошибками как средство повышения грамотности	696
<i>Исмаилова Мадинабону</i>	
Методы и подходы к развитию профессиональной лексической компетенции студентов военных направлений	701
<i>Хамидова Нигора Тулкуновна</i>	
Raqamli ta'lim muhiti va uning maktabgacha yoshdagi bolalar rivojiga ta'siri	704
<i>Xayriddinova Parvinabonu Baxtiyor qizi</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida "botanika" fanini o'qitish samaradorligini oshirishda elektron ta'lim resurslardan foydalanish metodikasini takomillashtirish	707
<i>Nasirova Shahlo Qutbiddinovna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda media ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning o'ziga xosligi	710
<i>Mahmudjanova Ro'za Mahmudjan qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	O'zbekistonda jismoniy tarbiya va ommaviy sport samaradorligining tahliliy jihatlari..... 714 Aslanova Malohat Akramovna
	Differensial yondashuv asosida o'quvchilarning moliyaviy savodxonligini rivojlantirish muhim omil sifatida..... 718 Mirzayev Akramjon O'ktamjonovich, Xokimjonova Feruza Hosiljon qizi
	Jismoniy tarbiya-sog'lomlashtirish faoliyati jarayonida oliy ta'lim muassasalari talabalarining sog'lom turmush tarzini shakllantirish 721 Ne'matova Diyora Dilshod qizi
	Sport gimnastikasining yoshlar jismoniy rivojlanishidagi o'rni va ahamiyati 725 Pirimova Nargiza Adilovna
	Maktabgacha yoshdagi (3–6 yosh) bolalarda erta ingliz tili o'rganishning psixologik va pedagogik samaradorligi..... 728 Xayrullayeva Muharramxon Davronbek qizi
	Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning strategik yo'nalishlari 733 Otahanova Manzura G'ofurovna
	Development of Intercultural Communication Competence of Future Teachers in Speaking Classes as an Important Lingvodidactic Problem: Evidence From Uzbekistan's Higher Education Context..... 736 Muhammadiyeva Halima Saidahmadovna
	Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda reflektiv topshiriqlarning o'rni . 749 Altibayeva Malika Kuvandikovna
	Jamiyatda huquqiy madaniyatni shakllantirish va rivojlantirishda davlat hokimiyati organlari faoliyatini takomillashtirish muammolari va istiqbollari 752 Ismailov Sarvarbek Anvarbekovich, Maxkamova Munavvarxon Alisher qizi
	Psixolog talabalarda kasbiy refleksiyaning rivojlantirishning tarbiyaviy-psixologik determinantlari: muammolar va yechimlar 757 Shukurova Nargiza Ikramovna
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirishda jismoniy tarbiyaning pedagogik salohiyati 762 Xudoyberdiyev Sh. M.
	Maktabgacha yoshdagi bolalar intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishda ta'lim metodlari va vositalari..... 766 Esanbekova Fotima G'ayratjonovna
	Чеховские традиции в прозе XX века (Бунин, Платонов, Шукшин) 770 Багирова Паринисо Бобировна
	Oliy ta'limda mustaqil ishlarni tashkillashtirishda nostandart testlardan foydalanishning samarali metodlari va metodik tavsiyalar..... 775 Nurnazarova Gavharoy Baxtiyor qizi
	Umumta'lim va ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarida oila obrazining kognitiv va emotsional komponentlari qiyosiy tahlili 780 Toshtemirova Nigora Ibrohimovna
	Boshlang'ich sinf "Tarbiya" darsligida Abdulla Avloniyning "Turkiy guliston yoxud axloq" asari g'oyalari integratsiyalashning pedagogik imkoniyatlari 784 Tovoshova Ozoda Akmal qizi
	Noto'liq oila farzandlarida emotsional-irodaviy sohani rivojlantirish orqali ijtimoiy deadaptatsiyani bartaraf etish..... 789 Kaxarova Ozoda Abdimominovna
	Kelajak pedagog shaxsini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining psixologik ta'siri... 793 M. B. Pulatova
	Maktabgacha ta'lim tashkilotida inson resurslarini boshqarish tushunchasining ilmiy-nazariy tahlili 796 Maraimova Muxtabar Pulatovna
	Kredit-modul modeli asosida kreativ ta'lim muhitini yaratish omillari va imkoniyatlari..... 801 Xalkuziyeva Dilnoza Baxodirovna

Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy faoliyati samaradorligini oshirishga qaratilgan pedagogik texnologiya modeli	805
<i>G'aniyeva Vazira Yusufvna</i>	
Xorijiy va mahalliy tajribada prognostik madaniyatni shakllantirish yondashuvlari	809
<i>Ziyoda Urinbayeva</i>	
The Role of Tolerance in the Professional Activities of Internal Affairs Bodies	813
<i>Toshpo'latov Anvar Shokir o'g'li</i>	
O'quvchilarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda sharq mutaffakirlari merosidan foydalanish	818
<i>Eshquvvatov To'lqinjon Eshquvvatovich, Buronova Durdona Erkin qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda interfaol metodlar orqali integrativ faoliyatlarni tashkil etish	822
<i>Kubayeva Mavluda Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	826
<i>Mirzaqobilova Sarvinoz Aliqul qizi</i>	
Zamonaviy jamiyatda ekologik mediamadaniyatni shakllantirish masalalari	832
<i>Marziyayev Janabay Kalibayevich</i>	
Alisher Navoiyning "Mahlub ul-qulub" asari asosida o'quvchilarning axloqiy fazilatlarini shakllantirish	836
<i>Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi, Ravshanova Mohinur O'tkir qizi</i>	
Pedagogik amaliyot jarayonida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy karyera loyihalash ko'nikmalarini shakllantirish	840
<i>Djalolova Sevara Xolmurodovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida inklyuziv ta'limni tashkil etishda innovatsion pedagogik texnologiyalar	845
<i>G'ulomova Dildora Shoirvna</i>	
Rus tilini o'qitishda grammatik kompetensiyani kommunikativ metod yordamida shakllantirish: qoidalardan jonli muloqotga o'tish metodikasi	850
<i>Arabova Muhiba Bazarovna</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy kompetentligini axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida takomillashtirishning pedagogik muammo va ehtiyojlari	854
<i>Axrorova Munajat Mashraf qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy tafakkur ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	858
<i>Azizjonova Asilabonu Alisher qizi</i>	
Ta'limda innovatsion yondashuvlarning pedagogik-psixologik asoslari (pedagogik otm misolida).....	862
<i>Begmatova Dildora Saydaliyevna</i>	
Developing the Creativity of Primary School Students Through Art-Pedagogical Methods	866
<i>Dauletmuratova Bayramgul Makhsetbay kizi</i>	
Tabiiy fanlar darslarida kreativ ta'lim muhitini shakllantirishning innovatsion texnologiyalari va ularni takomillashtirish yo'llari	871
<i>Farmanova Parvina Jamshid qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida arifmetik ko'nikmalarni mustahkamlash: zamonaviy ta'limdagi innovatsion yondashuvlar.....	875
<i>Izimbetova Amina</i>	
Matematika va o'yinlar nazariyasi: strategik qarorlarni modellashtirishda rivojlanish bosqichlari va amaliy ahamiyati.....	878
<i>Jumanazarova Shahzada</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish faoliyatini rivojlantirishning ilmiy nazariy asoslari	881
<i>Laylo Berdiqulova Erkin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari nutqini integrativ yondashuv asosida o'stirish usullari.....	885
<i>Mamatraimova Dilshoda Chorshanbiyevna, Normengliyeva Sevinch Ulug'bek qizi</i>	
STEAM texnologiyasi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativlikni rivojlantirish tamoyillari	889
<i>Nazirova Guzal Malikovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda maishiy ko'nikmalarni takomillashtirishning ilmiy nazariy asoslari.....	893
<i>Saydaliyeva Gavhar Burxon qizi</i>	

Fizika fanini o'qitishda formativ baholash asosida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish	896
<i>Sobirov Avazbek Anvarovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ayrim emotsional holatlar (injiqlik va emotsional reaktivlik)ni boshqarish.....	903
<i>Sultonova Nurxon Anvarovna</i>	
Teatr pedagogikasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish modeli va metodlari	907
<i>Tolipova Shohista Qudrat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida emotsional intellektni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning roli	911
<i>Turg'unova Gulzoda Botir qizi</i>	
Farzand tarbiyasida onaning psixologik va axloqiy ta'sirining amaliy jihatlari	916
<i>Tuxtaboyeva Durdonaxon Tulkunovna</i>	
Ontogenezning turli bosqichlarida shaxsning axloqiy rivojlanish xususiyatlari	919
<i>Umaraliyev Muzaffarjon Muhammadjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'zlashtirishini metakognitiv monitoring qilish va baholashning nazariy-metodik asoslari	923
<i>Xalikova Zaxro Mirshadmanovna</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining psixologiyada qo'llanilishi	927
<i>Yoqubova Gulhayo Erkin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	931
<i>Bilolov Inomjon O'ktamovich</i>	
Karatening kelib chiqish tarixi	934
<i>Isayev Saidaliddinxon Islom o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ faollikni shakllantirishga doir usul va vositalar	937
<i>Nishonova Kamola Shokirjon qizi, Mamadjonova Hayotxon Abduolim qizi</i>	
Родительские установки и развитие личности	941
<i>Кодирова Нилуфар Абдусаттор кизи</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matnni tushunish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	945
<i>Yusupova Umida</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda liderlik va tashabbuskorlik sifatlarini rivojlantirish mexanizmlari	950
<i>Kadirova Omaxon Sobirjonovna</i>	
Maktab ta'limi tizimida raqamli boshqaruv modelini joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirish	954
<i>Raxmatova Xurshida G'ofurovna, Tangirov Xurram Ergashevich</i>	
Особенности влияния психолога дошкольной образовательной организации на психическое развитие ребенка в игровой среде	961
<i>Камолдинова Диёра Жалолиддин қизи</i>	
Boshlang'ich maktabda sog'lom ijtimoiy-pedagogik muhitni shakllantirish yo'llari.....	968
<i>Fayzidinova Maxsuda Akmalovna</i>	
Maktabgacha ta'limda ma'naviy-axloqiy kompetentlikni shakllantirish: milliy va xalqaro pedagogik yondashuvlar	971
<i>N. R. Dushayeva</i>	
O'qish savodxonligini rivojlantirishda o'quvchilarning individual profili asosida moslashtirilgan didaktik yondashuvlarni ishlab chiqish.....	975
<i>Oripova Dilnozaxon Abduvosi qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim tizimini rivojlantirish strategiyalari	980
<i>Rabbimova Munisxon Mustafoyevna</i>	
O'qitishda san'at vositalaridan foydalanish genezisi va zamonaviy tajribalari.....	983
<i>Suvanova Kamola Raimqul qizi</i>	
Sun'iy intellekt muhitida ta'lim olish jarayonida talabalarning psixofiziologik holati va kognitiv yuklamasini baholash	989
<i>Turayeva Irodaxon Lochinbek qizi</i>	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarning konfliktologik kompetentlikni rivojlantirish – dolzarb pedagogik muammo sifatida.....	993
<i>Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, R. Rayimova</i>	
The Influence of Digitalization on Written Communication.....	998
<i>Yusupova Sitara Ashuraliyevna</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'qish savodxonligi va ona tili darslariga zamonaviy yondashuvlar.....	1002
<i>G'oyibnazarova Nargiza Raximjonovna</i>	
O'quvchilarning ijodiy ish faoliyati malakalarni shakllantirishga mos masalalarni tanlash metodlari.....	1005
<i>Artiqov Maqsud Bahodirovich, Sherimmatova Mahfuza Rasul qizi, Sarsenbayeva Zilola Kamiljon qizi</i>	
Mashq va topshiriqlar tizimi – fonetik ta'lim samaradorligini oshirish tizimi.....	1011
<i>Ganiyeva Dildora Sagdullayevna</i>	
Psixologik treninglarning uslubiy muammolari: nazariy va amaliy tahlil.....	1015
<i>Gulchehra Utamurodova Narbayevna</i>	
O'quvchilarning kreativ fikrlashlarini rivojlantirishda mental xaritalardan foydalanish imkoniyatlari.....	1018
<i>Islamova Karima Turdiyevna</i>	
Pedagogning kasbiy rivojlanishi va o'zaro xamkorlik.....	1023
<i>Karimova Gulchehra</i>	
Ta'lim boshqaruvida "yumshoq kuch" (soft skills): rahbar ayollarning psixologik va pedagogik mahorati...	1026
<i>Nomozova Roziya Omonovna</i>	
Ta'lim jarayonida psixologik muhitning ahamiyati.....	1029
<i>Qarshiboyeva Dिल्фуза Burliyevna</i>	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektdan foydalanishning samaradorligi.....	1033
<i>Qo'chqorov Mirzavali</i>	
Tarbiyachi va bola o'rtasidagi muloqotning psixologik ahamiyati.....	1036
<i>Qodirova Malikaxon Kaxramonovna</i>	
Umumta'lim tizimida o'qituvchilarning sifat faoliyatini baholovchi tizim yaratish.....	1040
<i>Sharipova Umeda Tolibjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi nutq nuqsonli bolalarda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda zamonaviy logopedik va multimodal ta'lim texnologiyalarining samaradorligi.....	1045
<i>Hasanova Gulnoz Qosimovna, Jo'rayeva Gulibonu G'ayrat qizi</i>	
Musiqqa o'qituvchilarida ijrochilik mahoratini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	1050
<i>Azimjonova Gulxayoxon Shuxratjon qizi</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash pedagogik muammo sifatida.....	1053
<i>Shanazarov Otabek</i>	
Tarbiya fanida milliy-ma'naviy meros va hadislar asosida shaxsning ma'naviy-axloqiy kamolotini shakllantirishning ilmiy-pedagogik paradigmalari.....	1058
<i>Axmedov Boburjon Vasikovich</i>	
Pedagoglar malakasini oshirish samaradorligini baholash mezonlari.....	1063
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
Современная детская литература: тенденции, проблемы и воспитательный потенциал.....	1067
<i>Дустова Дилдора Собиржановна</i>	

TARBIYA FANIDA MILLIY- MA'NAVIY MEROS VA HADISLAR ASOSIDA SHAXSNING MA'NAVIY- AXLOQIY KAMOLOTINI SHAKLLANTIRISHNING ILMIY- PEDAGOGIK PARADIGMALARI

Axmedov Boburjon Vasikovich

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti,
Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi kafedrasida o'qituvchisi

ORCID: 0009-0000-5274-8916

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada Sharq mutafakkirlari va muhaddis allomalarning boy ma'naviy-ilmiy merosi asosida "Tarbiya" fanining nazariy va amaliy asoslarini boyitish masalalari tahlil etiladi. Xususan, Imom Abu Iso at-Termiziyning hadis ilmiy merosida ilgari surilgan axloqiy, ma'naviy va pedagogik g'oyalarning zamonaviy ta'lim-tarbiya tizimidagi o'zni ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Tadqiqotda allomaning hadislarida ifodalangan halollik, adolat, insonparvarlik, vijdon, sabr-toqat, mas'uliyat kabi fazilatlarining yosh avlod tarbiyasidagi ahamiyati ochib beriladi. Shuningdek, maqolada O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan ta'lim siyosati, jumladan, "Tarbiya" fanining maqsad va vazifalari bilan hadis ilmiy merosining uyg'un jihatlari yoritiladi. Tadqiqot natijalari Imom at-Termiziy merosini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish yosh avlodni ma'naviy barkamol, e'tiqodli va ijtimoiy faol shaxs sifatida tarbiyalashda muhim metodik asos bo'lib xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Tarbiya fani, hadis ilmi, Imom Abu Iso at-Termiziy, ma'naviy tarbiya, axloqiy kamolot, pedagogik meros, diniy qadriyatlar, barkamol shaxs, sog'lom e'tiqod, milliy-ma'naviy meros, ta'lim va tarbiya.

Abstract: This scientific article analyzes the issues of enriching the theoretical and practical foundations of the subject "Education" based on the rich spiritual and scientific heritage of Eastern thinkers and hadith scholars. In particular, it provides a scientific justification of the role of moral, spiritual, and pedagogical ideas advanced in the hadith heritage of Imam Abu Isa at-Tirmidhi within the modern system of education and upbringing. The study highlights the significance of such virtues as honesty, justice, humanism, conscience, patience, and responsibility, reflected in the scholar's hadiths, in the upbringing of the younger generation. Furthermore, the article examines the alignment between the educational policy of the Republic of Uzbekistan—particularly the goals and objectives of the subject "Education"—and the hadith scholarly heritage. The research findings demonstrate that integrating the legacy of Imam at-Tirmidhi into the educational process serves as an important methodological basis for fostering a spiritually mature, faithful, and socially active individual.

Key words: Education subject, hadith studies, Imam Abu Isa at-Tirmidhi, spiritual education, moral development, pedagogical heritage, religious values, well-rounded personality, sound belief, national and spiritual heritage, education and upbringing.

Аннотация: В данной научной статье анализируются вопросы обогащения теоретических и практических основ предмета "Воспитание" на основе богатого духовно-научного наследия восточных мыслителей и учёных-мухаддисов. В частности, научно обосновывается роль нравственных, духовных и педагогических идей, выдвинутых в хадисном наследии Имама Абу Исы ат-Тирмизи, в современной системе образования и воспитания. В исследовании раскрывается значение таких качеств, как честность, справедливость, гуманизм, совесть, терпение и ответственность, отражённых в хадисах учёного, в воспитании молодого поколения. Также освещаются гармоничные аспекты государственной образовательной политики Республики Узбекистан, в частности цели и задачи предмета "Воспитание" в сопоставлении с хадисным научным наследием. Результаты исследования показывают, что интеграция наследия Имама ат-Тирмизи в образовательный процесс служит важной методической основой для формирования духовно зрелой, убеждённой и социально активной личности.

Ключевые слова: предмет "Воспитание", хадисоведение, Имам Абу Иса ат-Тирмизи, духовное воспитание, нравственное развитие, педагогическое наследие, религиозные ценности, гармонично развитая личность, здоровые убеждения, национально-духовное наследие, образование и воспитание.

KIRISH

Insoniyat tarixida ta'lim va tarbiya masalalari jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida qaralib kelinadi. Ayniqsa, Sharq uyg'onish davrida yashab ijod qilgan buyuk ajdodlarimiz tomonidan ta'lim-tarbiya, axloq, ma'naviyat va komil inson tarbiyasi masalalariga oid yaratilgan ilmiy-falsafiy hamda diniy-ma'rifiy meros bugungi kunda ham o'z ilmiy va amaliy ahamiyatini saqlab qolmoqda. Xususan, Alisher Navoiy, Abu Nasr Forobiy, Jaloliddin Rumiy singari mutafakkirlar asarlarida shaxsning ma'naviy yetukligi, ijtimoiy mas'uliyati, ilmga munosabati hamda tarbiyaviy talablar tizimli ravishda yoritilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Toshkent shahrida o'tkazilgan Islom taraqqiyot banki Boshqaruvchilar kengashining 46-yillik yig'ilishida ishtirok etdi. Mazkur tadbir an'anaga muvofiq, davlat madhiyasi ijrosi hamda Qur'on oyatlarining tilovati bilan boshlandi. Anjumanda so'zga chiqqan Prezident Islom taraqqiyot bankining navbatdagi yillik yig'ilishini Toshkent shahrida o'tkazish muhim ramziy ahamiyatga ega ekanini ta'kidladi. Davlat rahbarining fikricha, mazkur tadbir O'zbekistonning islom olami taraqqiyotiga qo'shib kelayotgan hissasi bilan bir qatorda, mamlakatda so'nggi besh yil davomida amalga oshirilayotgan izchil va keng ko'lamli islohotlarning xalqaro miqyosda e'tirof etilayotganidan dalolat beradi.

Nutqda, shuningdek, o'zbek xalqining buyuk ajdodi va butun musulmon dunyosida yuksak ehtirom bilan tilga olinadigan Imom al-Buxoriy hazratlari merosiga murojaat qilindi. Xususan, u zot jamlagan Sahihi Buxoriy asarida keltirilgan mashhur hadisi sharifda: "Albatta, amallar niyatga bog'liqdir", degan hikmatli fikr bayon etilgani eslatib o'tildi. Mazkur hadis inson faoliyatining ma'naviy mohiyatini anglashda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, u jamiyat taraqqiyoti hamda islohotlar samaradorligini baholashda axloqiy mezon sifatida talqin etiladi ^[1].

O'zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti Islom Karimov ta'kidlaganidek: "Bugungi kunda islom diniga nisbatan butun dunyoda qiziqish va intilish kuchayib, uning xayrixoh va tarafdorlari ko'payib borayotgani hech kimga sir emas. Buning asosiy sababi muqaddas dinimizning haqqoniyligi va pokligi, insonparvarligi va bag'rikengligi, odamzotni doimo ezgulikka chorlashi, hayot sinovlarida o'zini oqlagan qadriyat va an'analarni ajdodlardan avlodlarga yetkazishdagi beqiyos o'rni va ahamiyati bilan bog'liq" ^[2-36].

Shuningdek, quyidagi fikr ham e'tiborga molik: "Nega biz mustaqilligimizning dastlabki kunlaridan boshlab shu ulug' ajdodlarimizning tabarruk nomlarini tiklashga kirishdik? Chunki bu buyuk insonlarning aziz nomlari va o'lmas merosi muqaddas dinimiz bilan chambarchas bog'langan. Ularni bir-biridan ajratib bo'lmaydi. Biz dinimizni bu ulug' nomlarsiz, bu ulug' nomlarni esa dinimizsiz tasavvur qila olmaymiz" ^[3, 10-11].

Darhaqiqat, Islom Karimov ta'kidlashicha: "...Biz musulmon dini haqida gapirganda, avvalo, Olloh va uning rasulini, o'zimizga ruhan yaqin bo'lgan ulug' allomalarimiz hamda imomlarimizni tasavvur qilamiz. Mana shu qutlug' zaminimizda tug'ilib voyaga yetgan, muborak nomlarini butun islom dunyosi cheksiz ehtirom bilan tilga oladigan Imom al-Buxoriy, Imom at-Termiziy, Xoja Bahouddin Naqshband, Ahmad Yassaviy, Abdulholiq G'ijduvoni, Zamaxshariy kabi piri komillarimizni nazarda tutamiz. Ma'naviy hayotimizni ana shu ulug' nomlar bilan bog'laymiz. Kim bu haqiqatni inkor eta oladi? ... Biz bu mutafakkirlarimizning qutlug' merosidan butun xalqimiz, jumladan, yoshlarimizning ham bahramand bo'lishiga, ularning mana shunday ma'naviy muhitda kamol topishiga, islom dinining insonparvarlik falsafasi hamda buyuk g'oyalari yosh avlod yuragidan ham joy olishiga sharoit yaratmoqdamiz. Boshqacha aytganda, biz farzandlarimizni dunyoviy bilimlar bilan bir qatorda Imom al-Buxoriy to'plagan hadislar, Naqshbandiya ta'limoti, Termiziy o'g'itlari va Yassaviy hikmatlari asosida tarbiyalamoqdamiz" ^[3-11].

Shuningdek, islom olamida "tafsirlar podshosi" sifatida e'tirof etilgan "Al-Kashshof" asarining muallifi Zamaxshariy kabi allomaning yurtimizdan yetishib chiqqani alohida e'tiborga loyiqdir. Mazkur alloma ushbu tafsirni Makkai Mukarramada, Ka'ba ro'parasidagi hujrada yozgani sababli "Jorulloh" – "Allohning qo'shnisi" degan sharafli laqabga sazovor bo'lgan. U ayni paytda arab tilshunosligi rivojiga ulkan hissa qo'shgan bo'lib, uning lug'aviy asarlari bugungi kunda ham asosiy ilmiy manbalardan biri sifatida foydalanilmoqda. Imom Buxoriy kabi Zamaxshariyning nomini bilmagan arab olimi yoki mudarrisini, hatto oddiy o'quvchini uchratish qiyin ^[4-6].

Shu bilan birga, Butun Osiyo qit'asining vakili bo'lgan Toshkent shahri bilan bir qatorda arab dunyosidan Fes (Marokash) va Tripoli (Liviya) shaharlari, shuningdek, Afrika qit'asidan Dakar (Senegal) shahri ham Islom madaniyatining poytaxtlari deb e'lon qilindi. O'zbekistonning islom madaniyati va ilm-fani rivojiga qo'shgan hissasi, boy tarixiy merosi hamda madaniy yodgorliklarni asrash va yanada boyitish borasidagi sa'y-harakatlari natijasida Toshkent shahri ana shunday yuksak e'tirofga sazovor bo'ldi.

Haqiqatan ham, mustaqil O'zbekistonning poytaxti musulmon dunyosida o'ziga xosligi, mahobatli madrasa va masjid binolari, minglab nodir qo'lyozmalarga boy kutubxonalari hamda islom uyg'onishi davrining buyuk ustalari – alloma va me'morlar ijodiga mansub noyob namunalarni ko'z qorachig'iday asrab-avaylayotgan muzeylari bilan butun dunyodan kelayotgan mehmonlarni hayratga soladi.

Toshkent shahrida Toshkent islom instituti (Imom al-Buxoriy nomidagi), Ko'kaldosh madrasasi hamda Toshkent islom universiteti faoliyat ko'rsatmoqda ^[5].

Jahon amaliy fanlari rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatgan Abu Ali ibn Sino tomonidan yaratilgan ilmiy asarlar, oradan asrlar o'tganiga qaramay, bugungi kunda ham AQSh, Angliya va Germaniya kabi rivojlangan davlatlarning tibbiyot sohasida muhim ilmiy manba sifatida keng qo'llanilmoqda. Shuningdek, Mirzo Ulug'bek, Abu Rayhon Beruniy, Ahmad al-Farg'oni, Muhammad al-Xorazmiylarning ilmiy faoliyati aniq fanlar yo'nalishida insoniyat taraqqiyotiga beqiyos hissa bo'lib qo'shilgan.

Bundan tashqari, diniy qadriyatlar va ma'naviy tarbiyani rivojlantirish yo'lida fidokorona xizmat qilgan vatandosh allomalar – Muhammad ibn Ali Hakim at-Termiziy, Imom al-Buxoriy va Imom Abu Iso at-Termiziylarning ilmiy merosi butun islom olamida keng e'tirof etilgan. Ularning asarlari qator Osiyo davlatlaridagi ilmiy markazlarda o'rganilgan bo'lsa-da, O'zbekistonda mazkur merosning pedagogik va tarbiyaviy jihatlari hali yetarli darajada tadqiq etilmagan.

Shuningdek, Yusuf Xos Hojib, Yusuf Hamadoniy, Said Hamadoniy, Abduqodir G'iloniy, Ahmad Yassaviy, Abdulholiq G'ijduvoni, Burhoniddin Marg'inoniy, Najmiddin Kubro, Bahouddin Naqshband, Ali Qushchi kabi allomalarning ta'lim-tarbiyaga oid qarashlari ham ilmiy tadqiqotchilar e'tiborini talab etadi. Ushbu allomalar islom dunyosida "shayx ul-islom" darajasiga sazovor bo'lgan, diniy-ma'naviy qadriyatlar rivojiga ulkan hissa qo'shgan buyuk siymolardir.

XIX asr oxiri – XX asr boshlarida milliy uyg'onish g'oyalari ilgari surgan jadid ma'rifatchilari – Mahmudxo'ja Behbudiy, Munavvar qori Abdurashidxonov, Abdulla Avloniy, Fitrat, Cho'lpon va boshqalarning pedagogik qarashlari ham tarbiya fani rivoji uchun muhim ilmiy manba hisoblanadi. Ularning pedagogik g'oyalari hali to'liq va tizimli ilmiy tahlildan o'tkazilmaganligi ushbu yo'nalishda yangi tadqiqotlar olib borish zaruratini ko'rsatadi.

Mazkur holatlar Imom Abu Iso at-Termiziyning ilmiy va ma'naviy merosini "Tarbiya" fani nuqtayi nazaridan chuqur va kompleks tadqiq etish zaruratini yuzaga keltiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur tadqiqot doirasida Sharq mutafakkirlari va muhaddis allomalarning ilmiy merosi keng tahlil qilindi. Xususan, Alisher Navoiy, Abu Nasr Forobiy, Jaloliddin Rumiy asarlarida shaxsning ma'naviy kamoloti va axloqiy tarbiyasi masalalari chuqur yoritilgan. Islom Karimovning asarlarida milliy-ma'naviy qadriyatlarning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni asoslab berilgan. Shuningdek, Imom Abu Iso at-Termiziyning "Sahihi Termiziy" asari va unga oid tadqiqotlarda hadislar tarbiyaviy ahamiyati yoritilgan. Zamonaviy ilmiy ishlarda esa hadis ilmi va pedagogika integratsiyasi dolzarb yo'nalish sifatida talqin etilib, yosh avlod tarbiyasida uning muhim o'rni e'tirof etilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ilmiy izlanishning kompleks va tizimli yondashuviga tayangan holda bir qator nazariy hamda empirik metodlardan foydalanildi. Xususan, tarixiy-pedagogik tahlil metodi orqali islom sivilizatsiyasi doirasida shakllangan tarbiyaviy qarashlar, ularning rivojlanish bosqichlari hamda zamonaviy ta'lim-tarbiya tizimidagi o'rni izchil o'rganildi.

Manbashunoslik metodi asosida Imom Abu Iso at-Termiziyning "Sahihi Termiziy" asari, unga yozilgan klassik va zamonaviy sharhlar, shuningdek, hadis ilmi hamda islom pedagogikasiga oid ilmiy manbalar tahlil etildi.

Qiyosiy tahlil metodi yordamida hadislar ifodalangan axloqiy-me'yoriy g'oyalar bilan bugungi "Tarbiya" fanining mazmuni, maqsad va vazifalari o'rtasidagi uzviylik hamda mushtarak jihatlar aniqlashtirildi.

Kontent-tahlil metodi orqali tanlab olingan hadislar mazmuniy tuzilishi, tarbiyaviy yo'nalishlari hamda shaxsning ma'naviy-axloqiy kamolotini shakllantirishdagi pedagogik imkoniyatlari tizimli ravishda o'rganildi.

Shuningdek, induktiv metod asosida alohida hadislar va pedagogik qarashlardan umumiy nazariy xulosalar chiqarildi, deduktiv metod orqali esa umumiy ilmiy-nazariy qoidalar asosida aniq tarbiyaviy mezonlar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tadqiqot jarayonida O'zbekiston Respublikasining ta'lim va tarbiya sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlari, jumladan, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun hamda so'nggi yillarda qabul qilingan konseptual hujjatlar tahlil qilinib, ularning tadqiqot mavzusi bilan uyg'un jihatlari ilmiy asosda yoritildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, Imom Abu Iso at-Termiziyning hadislarida ilgari surilgan g'oyalar quyidagi pedagogik yo'nalishlarda muhim ahamiyat kasb etadi:

- shaxsda halollik, adolat, vijdon va mas'uliyat hissini shakllantirish;

- sog'lom e'tiqod va diniy bag'rikenglikni tarbiyalash;
- ilm olishga bo'lgan ongli va mas'uliyatli munosabatni qaror toptirish;
- jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlovchi ma'naviy fazilatlarni rivojlantirish.

Shuningdek, Imom Abu Iso at-Termiziyning hadislarida ilgari surilgan axloqiy-ma'naviy g'oyalar zamonaviy ta'lim-tarbiya tizimi, xususan, "Tarbiya" fanining maqsad va vazifalari bilan uzviy uyg'unlikda namoyon bo'ladi. Tadqiqot jarayonida tahlil qilingan hadislar shaxs kamolotini ta'minlashga yo'naltirilgan bir qator muhim pedagogik yo'nalishlarni o'zida mujassam etgani aniqlandi.

Xususan, Imom at-Termiziy hadislarida halollik, adolat, vijdon va mas'uliyat kabi umuminsoniy fazilatlarning ustuvorligi ta'kidlanib, ushbu sifatlarni shakllantirish shaxsning axloqiy poydevorini mustahkamlashda muhim omil sifatida talqin etiladi. Bu esa yosh avlodda ijtimoiy mas'uliyatni anglash, jamiyat manfaatlariga befarq bo'lmaslik hamda shaxsiy xulq-atvorni ongli ravishda boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, hadislar mazmunida sog'lom e'tiqod, ma'rifatli diniy dunyoqarash va diniy bag'rikenglik g'oyalari muhim o'rin egallaydi. Mazkur jihatlar turli konfessiyalar va madaniyatlar vakillari o'rtasida o'zaro hurmat va hamjihatlikni mustahkamlashga xizmat qiladi hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, Imom at-Termiziyning hadislarida ilm olishga bo'lgan ongli, mas'uliyatli va uzluksiz munosabat alohida qadriyat sifatida e'tirof etiladi. Ilmning axloqiy tarbiya bilan uyg'un holda talqin etilishi o'quvchilarda bilishga bo'lgan ichki ehtiyojni shakllantirish, tanqidiy fikrlash hamda mustaqil qaror qabul qilish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qilishi aniqlandi.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalari hadislar orqali jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlovchi ma'naviy fazilatlar, jumladan, mehr-oqibat, sabr-toqat, bag'rikenglik va hamjihatlik g'oyalarini shakllantirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatdi. Ushbu fazilatlar yosh avlodni barkamol shaxs sifatida tarbiyalashda, ularning fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlashda hamda jamiyat taraqqiyotiga faol hissa qo'sha oladigan inson sifatida kamol topishida muhim pedagogik asos bo'lib xizmat qiladi.

Umuman olganda, olingan natijalar Imom Abu Iso at-Termiziyning hadislarini "Tarbiya" fanining mazmuniga integratsiya qilish, ta'lim jarayonida ma'naviy-axloqiy tarbiyani kuchaytirish hamda shaxs kamolotiga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvlarni takomillashtirish uchun mustahkam ilmiy asos yaratadi. Mazkur jihatlar "Tarbiya" fanining mazmunini boyitish hamda yosh avlodni barkamol shaxs etib tarbiyalashda muhim pedagogik asos bo'lib xizmat qiladi.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida diniy qadriyatlarga, e'tiqod erkinligiga hamda turli konfessiyalarga hurmat bilan munosabatda bo'lish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 35-moddasida vijdon erkinligi kafolatlanib, diniy qarashlarni majburan singdirishga yo'l qo'yilmasligi qat'iy belgilab qo'yilgan. Ushbu konstitutsiyaviy me'yor jamiyatda diniy bag'rikenglik, ijtimoiy barqarorlik hamda fuqarolik totuvligini ta'minlashda muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Imom Abu Iso at-Termiziyning hadislarida ilgari surilgan tarbiyaviy g'oyalar mazkur huquqiy-me'yoriy tamoyillar bilan mazmunan uyg'unlik kasb etadi. Xususan, hadislar orqali targ'ib etilgan adolat, halollik, vijdon, mas'uliyat, bag'rikenglik hamda insonparvarlik g'oyalari bugungi demokratik jamiyat talablariga to'la mos keladi va yosh avlodning sog'lom ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishga xizmat qiladi.

"Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"da yosh avlodni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga tayanish, tarixiy meros hamda ma'rifiy an'analarni ta'lim mazmuniga izchil integratsiya qilish zarurligi alohida ta'kidlangan. Ushbu talablar Imom at-Termiziy hadislarida mujassam bo'lgan tarbiyaviy konsepsiya bilan mushtarak bo'lib, ularning ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llanilishi pedagogik samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, tadqiqot natijalarini zamonaviy pedagogik nazariyalar nuqtayi nazaridan tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, hadislar asosida shakllantiriladigan ma'naviy-axloqiy tarbiya modeli shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvi bilan hamohangdir. Mazkur yondashuv o'quvchining individual ehtiyojlari, ichki dunyosi hamda axloqiy mas'uliyatini inobatga olgan holda tarbiyaviy ta'sirni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Natijada, Imom Abu Iso at-Termiziyning hadislarini "Tarbiya" fani mazmuniga ilmiy asoslangan holda integratsiya qilish, bir tomondan, milliy-ma'naviy merosning uzluksizligini ta'minlasa, ikkinchi tomondan, yosh avlodda diniy bag'rikenglik, fuqarolik mas'uliyati hamda ijtimoiy faollik kabi muhim kompetensiyalarni shakllantirishga imkon yaratadi. Bu esa ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirishda hadis ilmi va islom pedagogik merosining zamonaviy ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, Imom Abu Iso at-Termiziyning ilmiy va ma'naviy merosi "Tarbiya" fanining nazariy-metodologik asoslarini boyitishda muhim manba hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, uning hadislarida ifodalangan axloqiy va ma'naviy g'oyalar shaxs kamoloti, ijtimoiy mas'uliyat hamda diniy bag'rikenglikni shakllantirishda muhim pedagogik imkoniyatlar yaratadi.

Ushbu merosni ta'lim-tarbiya jarayoniga tizimli ravishda integratsiya qilish yosh avlodni ma'naviy barkamol, e'tiqodli hamda jamiyatga foydali shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi. Shuningdek, Imom at-Termiziyning merosi ta'lim mazmunini boyitish, yoshlar ongini sog'lom va axloqiy qadriyatlarga yo'naltirish hamda ularni bilim olishga va ilmiy izlanishga rag'batlantirish imkonini beradi.

Hadislar orqali targ'ib etilgan adolat, halollik, vijdon, mas'uliyat va bag'rikenglik kabi fazilatlar nafaqat shaxsiy axloqni, balki ijtimoiy barqarorlik hamda jamiyat taraqqiyotini ta'minlashga ham xizmat qiladi. Bundan tashqari, ushbu ilmiy merosni zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish ta'lim jarayonida milliy-ma'naviy qadriyatlar va umumjahon etika tamoyillarini integratsiya qilish imkonini beradi.

Shu orqali yosh avlodda insonparvarlik, madaniy bag'rikenglik hamda fuqarolik mas'uliyati kabi muhim kompetensiyalar shakllanadi. Natijada, Imom at-Termiziyning hadislarini nafaqat tarixiy va diniy meros sifatida, balki zamonaviy "Tarbiya" fanining ilmiy-pedagogik paradigmasi doirasida amaliy ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, Imom Abu Iso at-Termiziyning pedagogik g'oyalari yosh avlodni axloqiy-ruhiy jihatdan barqaror hamda jamiyatga foydali shaxs sifatida tarbiyalashda mustahkam ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Bu esa mamlakatimizda ma'naviy-axloqiy tarbiya sifatini oshirish hamda milliy-ma'naviy merosni asrab-avaylashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shavkat Mirziyoyev. Prezidentning Toshkent shahrida o'tkazilgan Islom taraqqiyot banki Boshqaruvchilar kengashining 46-yillik yig'ilishidagi nutqi. – 2021-09-02. – URL: <https://uzreport.news/politics/prezident-imom-al-buxoriy-hazratlari-jamlagan-sahihi-buxoriy-kitobida-zikr-etilgan-hadisi-#:~:text=Prezident:%20Imom%20Al%20Buxoriy%20hazratlari%20jamlagan%20%E2%80%9CSahihi,hadisi%20sharifda%20aytilganidek%2C%20%E2%80%9CAlbat%2C%20amallar%20niyatga%20bog%CA%BBliqdir%E2%80%9D>.
2. Islom Karimov. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
3. Islom Karimov. O'loq qalbimizda, yuragimizda: "Turkiston-press" axborot agentligi muxbirining savollariga javoblar. – Toshkent: O'zbekiston, 2000. – 16 b.
4. Imom Abu Iso at-Termiziy. Sahihi Termiziy: Tanlangan hadislar / arab tilidan tarjima va so'zboshi A. Abdulloniki; mas'ul muharrir A. M. Musabek. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1993. – 208 b.
5. Toshkent – islom madaniyatining umumjahon poytaxti // "Jahon" AA. – Xalq so'zi. – 2007-01-10. – № 7 (4160).
6. Qodirov, Q. B. Imom Abu Iso at-Termiziyning muhaddislik faoliyati va tarbiyaviy qarashlari: pedagogika fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. – Toshkent, 2008. – 142 b.
7. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. – 1997-08-29. – № 463-I. – URL: <https://lex.uz/docs/-48401>
8. Tarbiya fani. Baxt va muvaffaqiyat sirlari: umumiy o'rta ta'lim maktablarining 7-sinf o'quvchilari uchun darslik. – Toshkent: [nashriyot nomi], [yil].

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.